

Aino Korhonen

Sodan tuhoista maailman ihmeisiin

Jälkipolville haluan kertoa

Sodan tuhoista maailman ihmeisiin
-
jälkipolville haluan kertoa

Elämä on kaunis

Aino Korhonen

Sodan tuhoista maailman ihmeisiin

-

Jälkipolville haluan kertoa

© 2018 Aino Korhonen

Kuvitus: Aino Korhonen, Pertti Korhonen

Kustantaja: BoD™ – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN: 9789528003083

Esipuhe.....	1
Historiaa.....	2
<i>Rovaniemen historiaa</i>	<i>2</i>
<i>II Maailmansota</i>	<i>5</i>
<i>Lapin sota 1944-1945: Etelä-Suomessa oli rauha, Lapissa sota ja hävitys.....</i>	<i>5</i>
Tietoa suvuistamme, ”mistä mie olen pois”	7
Elämän teille.....	13
<i>Varhaisimpia muistojani</i>	<i>13</i>
<i>Evakko aika Ruotsissa</i>	<i>15</i>
<i>Raunioita.....</i>	<i>19</i>
<i>Kansakoulu.....</i>	<i>25</i>
<i>Oppikoulu.....</i>	<i>30</i>
<i>Lukio.....</i>	<i>31</i>
<i>Ensimmäiset työpaikkani</i>	<i>36</i>
<i>Naimisiin</i>	<i>38</i>
Elämä jatkuu.....	46
<i>Nuori leski</i>	<i>46</i>
<i>Työ Lapissa.....</i>	<i>47</i>
<i>Uusi avioliitto</i>	<i>49</i>
Aikuistuvia poikia ja täysiä vuosikymmeniä	53
<i>Pojat</i>	<i>53</i>
<i>Täysiä vuosikymmeniä.....</i>	<i>55</i>
Ihmeellinen on maailma.....	77
<i>Tutustumista lähimaihin: Ruotsi; Saksa ja Itävalta</i>	<i>77</i>
<i>Madeira.....</i>	<i>79</i>
<i>Opettajien kulttuurimatkoja</i>	<i>80</i>
<i>Välimerellä ja Tyynen valtameren rannoilla sekä ikuinen Rooma</i>	<i>87</i>
<i>Pohjois-Amerikka</i>	<i>94</i>
<i>Pertin perheen luona Englannissa</i>	<i>97</i>
<i>Kiina ja Intia</i>	<i>99</i>
Harrastuksia	101
<i>Ensimmäinen tarina: Kirja.....</i>	<i>110</i>
<i>Toinen tarina: Pojat evakossa.....</i>	<i>110</i>
<i>Kolmas tarina: Sotavankeja</i>	<i>111</i>
<i>Neljäs tarina: Ainon perhe evakossa.....</i>	<i>112</i>
Mökin punaiset joulut.....	113
<i>Vuonna 2008.....</i>	<i>113</i>
<i>Seuraavakin Jouluku ja Uusi vuosi mökillä</i>	<i>115</i>
<i>Kolmas jouluku mökillä 2010.....</i>	<i>118</i>
<i>Mökin punainen jouluku 2016</i>	<i>119</i>
Loppulause	120
LIITTEET	121
<i>Eri tilaisuuksissa käytettyjä puheenvuoroja ja esitelmiä.....</i>	<i>122</i>
<i>Rovaniemen kansalaisopiston juhlassa puheenvuoro opiskelemisesta</i>	<i>122</i>
<i>Koulut ja opetus</i>	<i>123</i>

<i>Sukututkimuksen yhteydessä syntyneitä kylien historioita ja löytyneitä tarinoita</i>	<i>129</i>
Jääskön kylän historiaa	129
Syysretki Rovaniemi – Ounasjokivarsi – Kittilä 2.9.2017	142
Peräpohjolan sukututkijain kevätretki Pöykkölään 20.5.2017	159
Briita Ylijääskön muistotilaisuus	162
<i>Eri sukujen historioita ja sukupolvilistoja</i>	<i>167</i>
Dna- tutkimuksista	167
Sukuja.....	168
Korkala	168
Juopperi	175
Krigsholm-nimiset sotilassuvut rovaniemellä	192
Tuisku	204
Mäntyniemi, nykyinen Vesterlund:.....	209
Niemelä	211
Pulli.....	213
Hemmi – Hoikka – Hanni	216
Vitikka –sukua (myös Tervo-suvusta)	217
Vitikka - Kunnari	221
Kunnari	223
Pöykkö.....	231
Ruikka-Pulli-Vitikka-Pöykkö-Juopperi-Kunnari-Korkala-Korhonen, 500 Vuotta	238

Haluan kertoa lapsenlapsilleni kuinka vanhemmat ja esivanhemmat ovat selviytyneet maailmassa eteenpäin vastoinkäymisten, taakkojen ja surujen keskellä ja antaneet lapsilleen uskoa ja eväitä tulevaisuutta varten.

Haluan kertoa siitä, millaista elämä on silloin, kun kaksivuotiaan ensimmäisten muistojen joukossa on näkymä hänen kotikyläänsä sijoitetuista evakoista, ja siitä kuinka iltaisin kotona on peitettävä ikkunat pimennysverhoilla, etteivät vihollisen lentokoneet näkisi kylän valoja.

Haluan kertoa myös evakkomatkastamme Ruotsiin, sillä se oli aivan erilainen kuin yleensä evakkojen elämä vieraassa ympäristössä tuona Lapin sodan talvena 1944-45.

Haluan kertoa siitä, kuinka mustien raunioiden keskeltä lapset etsivät nauvoja, jotta saataisiin kyhättyä kokoon jonkinlaista suojaa, ja siitä kuinka kauniita ovat viisivuotiaan silmissä ensimmäisenä sodanjälkeisenä kesänä juhannuksen keltaiset kullerot savusauna-asunnon vesilasissa.

Haluan kertoa siitä, kuinka vanhemmillani oli luja usko maahan, sitkeyteen ja työntekoon. Kuinka he näyttivät meille, että ihminen selviytyy, kun yrittää ja luottaa itseensä.

Haluan kertoa siitä, kuinka suuresti elämä on muuttunut 75 vuoden aikana ajasta, jolloin ei ollut sähkövaloja, radioita, televisioita, kännyköitä, vesijohtoja, ei lomalentoja ulkomaille, ei kielitaitoa, ei rahaa. Yksinkertainen elämä oli turvallista, onnellistakin, vaikkei sanaa mietiskely. Tiedän, että jokainen joutuu elämästensä hinnan maksamaan, mutta millaisena elämänsä kokee, se riippuu itsestä. Kirja ei siis ole sukututkimus, vaikka minulla on kyllä laajat koonnat eri suvuista paperilla. Ei tämä myöskään ole kyläkirja Jääskön kylästä. Toivottavasti sen joku muu tekee ennen kuin kaikki ”tietäjät” ovat poissa. Tiedoissani on varmaan virheitäkin, ja tietoni ovat lukijalle vain viitteellisiä, joten niitä ei pidä käyttää ”totena” vaan jokainen tekee oman tutkimuksensa. Löytyvät virheet pyydän oikaisemaan. Kirja on lahja ystäväilleni.

Kiitän perhettäni kannustuksesta. Pertti on viime vaiheessa käytännöllisissä asioissa auttanut ja yhdessä Nupun ja Millan kanssa käsitellyt valokuvat ja oikolukenut tekstin.

Kirjan loppusanat – yhteenvedon elämästäni, eli latinalaisittain ”summa summarum” – kirjoitan jo tähän: *elämä on kaunis*, sanon italialaisen elokuvan nimellä. Elokuvan, joka kertoi keskitysleiristä. Kaikesta osaan kiittää, erityisesti siitä, että olen saanut voimia ja turvaa silloin kun elämä on koetellut.

Rovaniemellä, 15. kesäkuuta 2018

Aino Korhonen

Rovaniemen historiaa

Rovaniemen nimen alkuosa tulee korkeista vaaroista jotka ympäröivät Rovaniemeä. Sana rova on "metsäinen harju", "harvapuustoinen ylänkö". Sana rovat on "kiviröykkiöt". Rovaniemen loppuosa tarkoittaa niemeä, joka sijaitsee Ounasjoen ja Kemijoen yhtymisen eli Linaan jälkeen. Sana rova on peräisin saamenkielen sanasta roavvi. (Kauko Kuusela.)

Rovaniemen kaupungin keskusta sijaitsee aivan napapiirin tuntumassa, muutamaa kilometriä etelämpänä. Nykyisin Rovaniemi käsittää sekä entisen Rovaniemen maalaiskunnan että v. 1960 perustetun Rovaniemen kaupungin, ja on pinta-alaltaan Euroopan suurin kaupunki.

Kun 1000-luvun alkuvuosisatoina Ruotsista tehtiin ns. ristiretkiä itään Pohjanlahden ja Suomenlahden yli, asukkaat kastettiin katolilaisen kirkon uskoon ja alistettiin Ruotsin kuninkaan alamaiseksi. Idästä Novgorodista taas oltiin kiinnostuneita saamaan Suomi kreikkalaiskatolisen kirkon piiriin ja väestö maksamaan veroa sinne.

Jatkuvat sissisodat saatiin osittain loppumaan vuoden 1323 Pähkinäsaaren rauhalla. Kuitenkaan epämääräinen raja Kokkolan seudulta alas kaakkoon Laatokkaan ei estänyt asukkaita siirtymästä pohjoisemmas riistamaita ja kalavesiä etsimään. Ruotsi halusi vahvistaa uskontoa, ja saada sen turvin, ja turviin, uskollisia alamaisia. Kemin seudulle rakennettiin ensimmäinen kirkko jo 1300-luvulla.

Vuonna 1389 Kemin Lappi mainittiin osana Suomea.

1500-luvulla Kustaa Vaasa muodosti kolmesta alueesta (= tre kronor) Ruotsin valtakunnan, ja halusi, kannustamalla uusia asukkaita siirtymään koilliseen ja pohjoiseen, varmistaa idässä valtakuntansa pohjoisraja. Määrätessään valtakunnalleen luterilaisen uskonpuhdistuksen hän julisti valtaansa myös kirkot ja luostarit omaisuuksineen. Hän julisti myös, että kaikki maa valtakunnassa kuului kruunulle, ja kruunu luovutti talonpojille maan hallintaoikeuden sekä velvollisuuden huolehtia tilastaan. – Oppi jaetusta omistusoikeudesta: "dominium utile" = talonpojan perinnöllinen oikeus tilaansa eli käyttöoikeus, "dominium directum" = kruunu oli varsinaisen omistusoikeuden haltija.

Karjalaiset lähtivät nousemaan idässä pohjoisemmas kohti Savoia. Sekä karjalaisia että myöhemmin savolaisia siirtyi paitsi ylös Kainuuseen myös länteen Pohjanmaalle. Kainuulaisia oli Peräpohjolan alueella 1400-luvulla, mutta novgorodilaiset hävittivät heidän asumuksensa. Siikasavolaisiksi kutsuttiin Pohjois-Pohjanmaan pitäjiin muuttaneita savolaisia. Heitä oli esimerkiksi Jääskeläisen suku. Kemin seutu asutettiin tällä tavoin, ja Matti Mikonpoika Jääskeläinen ehti Olkkakönkään jälkeen Ounasjokivarteen perustamaan Jääskön taloa 1590-luvulla. Keminmaasta asutus laajeni vähitellen Kemijokivartta pohjoiseen Tervolaan ja sitten Rovaniemelle.

1500-luvulla Rovaniemi oli Kemijokilaakson kiinteään asutuksen ylin asuttu kylä. Sekä Rovaniemen (nykyinen Ylikylä) että Korkalon talonpojat osallistuivat 1519-1521 Kemin kirkon rakentamiseen. Vanhimpien sukujemme nimeltä tunnettu esi-isä oli syntynyt jo 1400-luvun lopulla, muuta emme heistä tiedä. Jos tämän päivän rovaniemeläinen ei ole "junantuoma", hän löytää itselleen sukututkimuksessaan puoli tusinaa 1500-luvulle ulottuvaa dokumentoitua sukua. Rovaniemen kylän kasvaminen oli 1500-luvulla kuitenkin hidasta, sillä venäläiset polttivat kylän useaan kertaan maan tasalle, jopa alas Muurolaan ja Jaatilaan saakka hävitykset ulottuivat. Näissä tuhotöissä tuhoutuivat Rovaniemen ensimmäiset kappelitkin.

Ylikylästä pohjoiseen Ounasjokea asettui uudisasukas Tapio, joka antoi nimen kylälleen. Pitkään oli pohjoisimpana talona kuitenkin jo keskiajalla Patokosken Hotti, myöhemmin suunnilleen samaan aikaan perustettiin Patokoskelle Tarkainen ja Tolosenkylään Tolosen eli Jääskön talo. Ja siitä noustiin n. 12 km ylemmäs Molkokönkään alapuolella olevalle isolle heinää kasvavalle saarelle rakentamaan tulevan Jääskönkylän Jääskön taloa Matti Mikonpoika Jääskeläisen pojalle Matti Matinpoika Jääskölle.

Koska Rovaniemi kuului Kemin seurakuntaan, piti pohjoisen ihmisten käydä Kemissä rankoilla pakollisilla vuosittaisilla kirkkomatkoilla, ja joki oli ainoa kulkuväylä. Poissaollut isäntä sai sakot. Kuningas Kaarle IX rakennutti 1605-1611 Rovaniemelle ensimmäisen kappelikirkon, mutta venäläiset polttivat sen 1611. Rovaniemestä tuli Kemin seurakunnan kappelikunta vuonna 1610, ja kappeli saatiin Kustaa II Adolfin aikana 1620-luvulla. Omaksi kappeliseurakunnaksi Rovaniemi erosi 1632. Piispa J. Gezelius vanh. pani 1600-luvun jälkipuoliskolla alulle kirkollisen kirjanpidon määräämällä papit pitämään ns. rippikirjaa. Siihen tuli merkintä ehtoollisella käynnistä ja lukutaidosta. Myöhemmin rokotus tuli kirkon tehtäväksi, ja siitä on oma sarakeensa rippikirjan sivulla (vaccinerad). Piispa Isak Rothovius (1627-1652) määräsi kirkkoihin penkit. Laadittiin penkkijärjestys niin että lähinnä alttaria olivat säätyläiset, sitten talolliset. Alkuun kappalainen hoiti työnsä kulkemalla työmatkoilla Kemistä Rovaniemelle. Näin teki esi-isämme Rovaniemen kappalainen Christer Erici Aboensis. Hänen nimensä kertoo, että hän oli saanut pappiskoulutuksensa Turussa (Åbo). Herr Christer muutti Kemistä Rovaniemelle asumaan vuonna 1643. Hänen Härkä/Taurus –nimisestä suvustaan, joka otti nimen Bonelius, oli Rovaniemellä pappi kolmesta sukupolvesta.

Vuonna 1785 Rovaniemen kappeliseurakunta erotettiin Kemin seurakunnasta itsenäiseksi seurakunnaksi. Rovaniemen seurakunta toimi jakamattomana maa- ja kaupunkiseurakuntana vuoteen 1982, jolloin se jaettiin seitsemään seurakuntapiiriin.

Sen jälkeen kun maa oli jaettu lääneihin, Suomessa Pohjanmaan lääniin kuului koko pohjoinen alue. 1600-luvulla Pohjanmaan läänin keskus oli Oulu.

Vuonna 1775 Kustaa III:n aikana Pohjanmaa jaettiin Vaasan ja Oulun lääneiksi. Kemistä muodostettiin yksi läänin kihlakunnista, johon Rovaniemikin kuului.

Vuonna 1785 muodostettiin Rovaniemestä itsenäinen pitäjä. On huomattava, että sana ”pitäjä” käsitti sekä kirkollisen että maallisen alueen. Talojen määrä moninkertaistui, ja seurasi asutusaineen joen alajuoksulta pitäjän ylikylän alueelle. Tämän päivän Ylikylän alueesta suunnilleen alas Lainaaseen eli Ruokasen taloon oli Rovaniemenkylä/Rovaniemi. Alue jaettiin maakirjakyliin, niin että Ylikylästä ylöspäin eli Nivankylästä Kittilän pitäjän rajalle oli Ounasjoenkylä/ Ounasjokiky. Tämän nimen näemme vielä tänäänkin, kun sanomalehdessä ilmoitetaan jokin jokivarren talo huutokaupattavaksi. Monet tämän päivän vanhojen rovaniemeläisten jälkeläiset ihmettelevät sitä, että heidän talonsa kuuluu edelleen Korkalonkylään/Korkaloby. Korkalo on käsittänyt alueen suunnilleen Lainaasta etelään Muurolaan. Kun Ylikylän alue oli niin täynnä taloja, että ”kissa saattoi kulkea kylän päästä päähän talojen kattoja pitkin”, siirryttiin asuttamaan enemmän nykyistä Saarenkylää. Saarenkylän ja Pullinpuolen alue sekä Yläkemijoki muodostivat Kemihaarakylän/Kemihaaraky. Vuoden 1607 manttaaliluettelossa on tämän kylän nimenä Kemiträsk. Siis ennen kuin Kemijärvestä tuli asuttu alue, ja se sai tämän nimen. Kemijärvi ei ole koskaan ollut lapinkylä, vaan se on ollut yhteismaata. 1870-luvulla Korkalo oli Rovaniemen ”kirkonkylä”.

1750- ja 1760-luvuilla asutettiin Ounasjoen ja Kemihaaran alueen hedelmälliset järviolueet ja vuosisadan taittuessa myös jokivarren vielä asumattomat rantamaat. Usein asuttaminen tapahtui niin, että jo olemassa olevaa erämaan kalamajaa isonnettiin mökiksi. Esimerkiksi talon nuoremmat pojat saattoivat nuorelle perheelleen hankkia kodin näin. 1600-luvun lopulta olikin kielto, että taloa ei saanut jakaa, kun piti taata, että se yhden tai kaksi perhettä pystyi elättämään. Tämä todettiin esimerkiksi Jääskön talon kohdalla vuoden 1719 käräjillä, kun Matti Tuomaanpoika Jääskö – talon toista asuttajaa eli Suutarin sukua – sai karkottaa talosta isäntänä olleen setänsä Antti Jääskön. 1723 oli säädetty tilojen perinnöksiosto-oikeus ja 1750-luvulta lähtien isännillä oli varaa ostaa talonsa perintöön. Silloin maksettiin etukäteen talosta kolmen vuoden vuokra. Jos talo kuitenkin katovuosien aikana joutui veroautioksi, jolloin vuokraa, siis veroa, ei voitu maksaa, talo siirtyi taas kruunulle. Näin kävi Jääskön talollekin 1600-luvun puolivälissä, kun Jääskeläisen suvun Erkki Matinpoika ei katovuosina selvinnyt veroista ja muutti Kemin Lapin alueelle, ensin Molkojärvelle ja sitten Kittilän Alakylään. Jääskön talon uuden isännän Tuomas Pekanpoika Suutarin, joka oli eräs minun kantaistäni, siirryttyä Jääsköön vuonna 1675 ei talo enää ollut perintötalo.

Kylät – käytännössä kylät, mutta virallisesti ei vielä kylän nimellä - muodostuivat aluksi sukulaissuhteissa olevista verotalonpoikien taloista. Voimme sanoa Ilkka Väätin tavoin, että ensin

muodostui klaaneja. Vähitellen kyliin alkoi kerääntyä myös tilatonta väestöä. Kun ruotuväkilaitos perustettiin v. 1682, sotilaille piti rakentaa torpat. Esimerkiksi Jääsköä edustaneen sotilaan – joka pitkään oli Främlingin sukua – mökki oli Tarkiaisen törmällä. Sodat rasittivat jatkuvasti; suuri Pohjan sota oli 1700-1721, josta isovihan aika 1714-1721. Sen jälkeen 1740-luvulla annettiin asetus uudisasutuksesta. Verovapauden saivat kaikki, jotka raivasivat hyödytöntä maata, esimerkiksi suota, viljelykseen.

Vuokraviljelmien eli torppien ja mäkitupien kasvu sattui 1800-luvun puoliväliin. Torpat olivat maataloudesta toimeentulonsa saavan vuokraväen talouksia. Elämän kulku oli yleensä niin, että uusi asukas ensin oli itsellinen, joka ehkä asui toisten nurkissa, ja eli tekemällä työtä toisille eikä siis viljellyt itse maata. Seuraava aste ylemmäs oli mäkitupalainen, joka tupansa vuokrana teki maatöitä talossa. 1800-luvun puolivälissä oli mäkitupalaisia isoimpien talojen mailla. Esimerkiksi Jääsköstä pohjoiseen kohti Kittilän rajaa mäkitupalaisista tuli Ollilan, Ahvenjärven ja Holckin torpat. Kuitenkin pitää muistaa, että ahkeralla työllä ja hyvällä onnella ”torppa” saattoi kasvaa niin vauraaksi, että se oli isompi kuin moni ”talo”. Ei pidä säikähtää, vaikka menneinä vuosina esi-isän kohdalla on maininta ”torppari”. Kun peltoa oli kuokittu enemmän, talo anottiin uudistilaksi. Koska asutuksen leviämistä kannustettiin, uudistilalla oli tietyt määrät verottomia vuosia. Lopuksi verotalo merkittiin maarekisteriin, ja se sai rekisterinumeron. Tällaisia sukutaloja on meidän jo helpompi tutkia. Esimerkiksi kirkonkirjoihin on merkitty talollisista enemmän tietoja kuin köyhemmästä väestä. Pohjois-Pohjanmaalla ei ollut kartanoita, joten täällä ei ollut sen tyyppisiä kartanoiden maalla olevia torppia kuin Etelä-Suomessa. Niiden itsenäistymiseen tarvittiin aikanaan 1900-luvun alussa oma laki. Tästä kertoo meille esimerkiksi Hella Vuolijoen Niskavuori-sarja.

1860-luvulta lähtien alkoi uudentyyppistä asumusmuotoa, kruununtorppia, kohota kruunun liikamaalle, jota syntyi vuoden 1757 isojakoasetuksen yhteydessä. Tällöin yksityisinä tai yhteismainaa olleet käyttämättömät liikamaat tuli saattaa valtakuntaa hyödyttävään käyttöön ja asutetuiksi. (Matti Enbuske.)

Kruununtorpat olivat itsenäisiä tiloja, jotka suorittivat jyvä- tai rahaveroa valtiolle. Aasukkaat saivat lunastaa tilan omaksi vapaavuosien päätyttyä.

Kruununmetsätorpat ilmestyivät metsätöiden, sahojen ja muualta tulleen työvoiman mukana.

Kulkeminen tapahtui pääasiassa vesitse, jonka seurauksena hukkumiskuoleman huomaa usein tutkiessaan. Rovaniemen seudun talonpojat eivät vuonna 1681 olleet huolehtineet Kemien seudun siltojen ja teiden korjaamisesta, sillä ainoa Kemi-Länsipohjatie kaukana Rovaniemestä ei vähimmässäkään määrin palvellut heitä - koko pitäjä kylläkin oli vastuussa teistä ja kuljetuksista ja sakot isännille määrättiin. Kun sitten Kemistä Rovaniemelle saatiin kärrytie 1830-luvulla, huolehtivat talot velvollisuuksistaan. Niihin kuului esimerkiksi kyyditys- ja kestitysvelvollisuus. Vuonna 1762 laaditussa järjestyksessä oli määrätty tietty määrä kestikievareita kunkin tien, siis jokienkin, varteen ja näille aputalot päivystämään kestikievareiden luona. Kuitenkin oikeudessa todettiin, että esimerkiksi Heikki Nampajärvi asui niin vaikean matkan takana, ettei hän talvella enempää kuin kesälläkään voinut tulla hevosella suorittamaan kyytejä. Vuonna 1767 teki matkaansa Ounasjokea alaspäin englantilainen tutkija ja matkailija Clarce, joka kuvaa kuinka he ohittivat kaunista maisemaa kosken ohi Jääsköön ja tulivat nälkäisinä pieneen ja pimeään kievariin. Itse asiassa heidät varmaan vietiin johonkin maan puolella olevaan mökkiin, ja vasta myöhemmin Saaren talosta tuotiin ruokaa ja kynttilöitä.

Pohjanlahden kiertävä tie oli ns. kuninkaantie, eikä Rovaniemen ja Kemijärven eroaminen omaksi pitäjäkseen vapauttanut niitä tierasituksista.

Rautatie Kemistä Rovaniemelle valmistui vuonna 1909. Sitä oli hankkimassa valtiopäivämies lisäksi Hoikka, jonka sukuun kuulumme.

Vuonna 1929 Rovaniemen kauppala erotettiin maalaiskunnasta. Vielä pari vuosikymmentä myöhemmin Jääsköltä naapurin Heikki-setä oli menossa ”kirkolle”. Vuonna 1936 Lapin lääni muodostettiin pohjoisosasta Oulun lääniä.

Vuonna 1960 Rovaniemen kauppala tuli kaupunki. Muistan vuoden hyvin, sillä sinä vuonna Reima ja minut vihittiin.

Vuonna 2006 kaupunki ja maalaiskunta jälleen yhdistyivät Rovaniemen kaupungiksi.

1. 1.9.1939 Hitlerin Saksa hyökkäsi Puolaan.
2. 30.11.1939 Neuvostoliitto hyökkäsi Suomeen.
3. 13.3.1940 välirauha – talvisota kesti 103 päivää. Välirauhan aikana venäläisiä vankeja oli töissä.
4. Kesällä 1940 Saksa miehitti Tanskan ja Norjan ja halusi Suomesta tulevan kumppanin.
5. 22.6.1941 Hitlerin sotaretki Neuvostoliittoon alkoi.
6. 25.6.1941 Neuvostokoneet pommittivat Etelä-Suomea ja alkoi ns. jatkosota. Suomi julisti olevansa Neuvostoliittoa vastaan sodassa, erillissodassa, ei Saksan kanssa yhdessä. Neuvostoliiton joukot olivat sidottuina Saksaa vastaan, ja seurasi ns. asemasota.
7. 4.9.1944 jatkosodan aselepo.
8. Sodan Suomea vastaan voittanut Neuvostoliitto vaati suomalaisia karkottamaan saksalaiset, n. 200 000 miestä, maasta kahden viikon kuluessa.

Lapin sota 1944-1945: Etelä-Suomessa oli rauha, Lapissa sota ja hävitys

- 1.8.1944 Presidentti Ryti luopui vallasta. Presidentiksi tuli Mannerheim, joka katsoi, ettei häntä sitonut Rytin saksalaisille antamat lupaukset. Suomi oli tehnyt jo keväällä 1943 tunnusteluja Neuvostoliiton kanssa erillisrauhasta, mutta neuvottelut olivat kariutuneet NL:n koviin ennakkoehtoihin.
- 25.8. Rauhantunnistelu Neuvostoliiton kanssa Tukholmassa Aleksandra Kollontain kautta
- 2.9. Suomi sanoi irti aseveljeyden Saksan kanssa ja hyväksyi rauhanneuvottelujen ennakkoehdon: saksalaiset joukot oli karkotettava Suomesta kahdessa viikossa.
- 7.9. Lapin väestö päätettiin evakuoida Ruotsiin ja Pohjanmaalle, johon käskyn antoi presidentti marsalkka Mannerheim. Evakkoon Lapin n. 130 000 asukkaasta vietiin 103 885. Yli puolet meni Ruotsiin. Evakuointi tapahtui 2 viikon aikana. Lehmiä evakuoitiin yli 50 000. Valtaosa evakoista palasi Lappiin kesällä ja syksyllä 1945.
- 15.9. Määräaika saksalaisten joukkojen vetäytymiselle kului umpeen.
- 19.9. Neuvostoliiton ja Suomen välille solmittiin välirauha.
- 23.9. Rovaniemeltä lähti viimeinen suomalaisten evakkojuna.
- 1.10. Tornion maihinnousu.
- 26.4.1945 Päämaja tiedotti, että viimeiset saksalaiset oli karkotettu Kilpisjärveltä. Siihen päättyi Lapin sota.

1 300 suomalaista miestä menetti henkensä Lapin sodassa. Tiet tuhottiin Rovaniemen pohjoispuolelta lähes kokonaan, kaikki rautatiesillat hävitettiin. 14 779 rakennusta tuhottiin. Jälleenrakennus käynnistyi välittömästi. Saksalaisten maastoon jättämät ansat ja miinat kylivät kuolemaa 1950-luvulle saakka. 200 siviiliä kuoli miinoihin.

Lapin sota oli siitä erikoinen, että kumpikaan osapuoli ei olisi halunnut sitä. Sitä ei julistettu alkaneeksi eikä loppuneeksi. Se piti käydä, koska Neuvostoliitto oli talvisodan voittaja, ja Saksan tappio oli sinetöity. Neuvostoliitto halusi ehdottomasti estää saksalaisten Lapissa olevan Vuoristoarmeijan siirtymisen Keski-Eurooppaan taistelemaan venäläisiä vastaan. Saksalaisilla oli jo olemassa Lapista vetäytymisestä suunnitelma, ja sitä ryhdyttiin toteuttamaan syyskuun 9. päivän jälkeisenä yönä. Miehiä oli yli 200 000 ja aseita ja tarvikkeita valtavat määrät. Suomalaiset hyökkäsivät saksalaisten aseisiin vasta kun tiesivät saksalaisten jo vetäytyneen niistä. Saksalaiset joukot ja lappilaiset evakot käyttivät samoja teitä ja samoja kuljetusvälineitä. Saksalaiset jopa auttoivat väestön evakuoimisessa, mutta venäläisellä valvontakomissiolla oli oikeus valvoa kaikkea, ja venäläisille selvisi nopeasti, että yhteenottoja yritettiin välttää. Todella vaaralliseksi tilanne kävi, kun Neuvostoliitto alkoi uhkailla Suomen miehittämisellä ellei oikea sota heti alkaisi. Sota alkoi lokakuun 1.päivänä 1944, kun suomalaiset tekivät maihinnousun Tornion alueelle. Suomen oli valittava kahdesta huonosta vaihtoehdosta vähiten huono eli sota saksalaisia

joukkoja vastaan Lapin maaperällä. Ilman suomalaisten sotatoimia Lappi olisi joutunut Neuvostoliiton ja Saksan taistelutantereeksi. Lapin sota oli suomalaisten viimeinen uhraus, sanoo tutkija ja sotahistorioitsija Mika Kulju.

Saksalaisjoukot aloittivat Rovaniemen polttamisen 7.10.1944 tuhoten aluksi omia parakkirakennuksiaan. Hävitystä kesti lokakuun 16. päivään saakka. Rovaniemen polttaminen on yksi Lapin sodan arvoituksellisimmista tapahtumista. Viime aikoina on kuulunut mielipiteitä, että koko kaupungin tuhoutumisen ovat aiheuttaneet suomalaiset siviilit penkoessaan saksalaisten tavarajunia. Minun asuintalossani eräs yli 80 vuotta vanha rovaniemeläisrouva on sanonut tietävänsä nimeltä kotinsa naapurista pojat, jotka aiheuttivat räjähdysen. Mika Kulju sanoo venäläisten puna-armeijan peruneen suunnitellun hyökkäyksensä Lappiin sen jälkeen kun suomalaiset joukot olivat valloittaneet Rovaniemen.

Loka-marraskuussa kotiutettiin Suomen joukoista suurin osa. Rintamavastuu jäi 25- ikäluokalle sekä 24-ikäluokan varusmiesryhmänjohtajille. Tästä syystä Lapin sota kutsutaan myös lasten ristiretkeksi. 28. huhtikuuta kenraaliluutnantti Hjalmar Siilasvuo ilmoitti marsalkka Mannerheimille suorittaneensa syyskuussa 1944 saamansa tehtävän loppuun: Saksalaiset joukot oli karkotettu 27. huhtikuuta kello 13.30 mennessä.

Kun tiedettiin, että saksalaisten poistuminen Lapista ei vaaditussa ajassa onnistuisi, Lappia ruvettiin tyhjentämään tulevan sodan edeltä. Silloin pelättiin sota venäläisten ja saksalaisten välillä. Syyskuun puolivälissä alettiin kiireellä ajaa karjaa turvaan Pohjanmaalle ja Ruotsiin. Naiset ja tytöt kulkivat kävellen satoja kilometrejä karjan perässä, jossakin aina levähtäen yöksi. Naiset lasten ja vanhusten kanssa saatiin kuljetetuksi 21.9.1944 mennessä, ja näille koitti pitkä evakko-aika yli talven seuraavaan kevääseen ja joillakin seuraavaan syksyynkin saakka. Alkoi ns. Lapin sota, jolloin suomalaiset joutuivat aseiden kanssa ajamaan Suomesta entiset kaverinsa pohjoiseen, josta pääosa poistui Norjan kautta. 15.10.1944 tulivat suomalaisjoukot. Neuvostoliittohan oli syyttänyt suomalaisia vitkastelusta saksalaisten poisajamisessa. Suomalaissotilaat aiheuttivat uskomattoman paljon vahinkoja myös tyhjiä taloissa ja tiloissa. Armeijasta kotiutettuja miehiä palasi kotikylään marraskuun lopulla. Elämää helpotti se, että syksy oli poikkeuksellisen lämmin. Perunoita saattoi kaivaa pellolta vielä joulukuun alussa, metsässä oli lintuja runsaasti. Evakosta ensimmäiset palasivat jo helmikuussa. Ehtona oli, että kotona piti olla jonkinlainen suoja, mihin asettua katon alle. Kellareista ja saunoista kunnostettiin asuntoja, niin että muu perhekin pääsi kevään mittaan kotiutumaan. Minun perheestäni isä oli tullut aikaisemmin hevosineen lehmien mukana, ja hän oli Pikkumökissä istuttamassa perunaa, kun äiti ja me kolme lasta pääsimme Rovaniemen kautta Jääskönkylään.

Minä olen Aino Heleena Korhonen, syntynyt 31.7.1939 Rovaniemen maalaiskunnan Ounasjokivarressa Jääskön kylässä. Kylä sijaitsee kantatie 79:n varressa Rovaniemeltä pohjoiseen, Rovaniemen ja Kittilän puolivälissä. Syntyessäni Rovaniemi oli kauppala vuodesta 1929. Aikoinaan kirkonkylä, kun Rovaniemen kappeliseurakunta perustettiin v. 1632. Rovaniemestä tuli kaupunki 1960, ja kaupunki ja maalaiskunta yhdistyivät 2005. Aikanaanhan ne olivat yhdessä muodostaneet Rovaniemen pitäjän. Jääskön kylän historiaa on kirjassani liitteenä.

Lapsuudessa perheeseeni kuuluivat äiti Maria Johanna ja isä Johan Heikki Korkala, veljeni Martti Johannes, Erkki Einari ja Paavo Lauri sekä minä ainoana tyttärenä.

Kerron ensin äitini suvusta, sillä hän oli tullut Jääskölle jo tyttövuosinaan. Äitini Maria Johanna eli Hanna oli syntynyt 14.7.1907, noin kymmenen kilometriä jokivartta Jääsköstä alempana Tolosen kylässä Juopperin sukuun, Karilan taloon, Eelis Arvid Juopperin ja Hilja Katariina Juopperin kahdeksanlapsiseen perheeseen perheen toiseksi vanhimpana lapsena. Äiti sanoi aina lapsena ollessani, etteivät hänen vanhempansa olleet keskenään sukua, vaikka kummankin sukunimi oli Juopperi. Pari vuotta sitten minua vanhempi naapurin Timo sanoikin minulle, että ei kolmannen polven serkku ole enää sukulainen. Tähän ajatukseen oli varmaankin yleisesti päädytty siksi, että muuten olisi kumppanin löytäminen ollut suunnilleen mahdotonta. Onhan sanottu, että miehen piti vaimo löytää rekimatkan varrelta, mikä oli noin 20 kilometriä. Olen todennut näinä vuosina, kun olen sukuja tutkinut, että kummankin isovanhemman juuret ovat Tolosen kylän, (Vanhan) Juopperin eli Ruumensaari -nimisen talon veljeksissä. Vuonna 1766 syntyneen Josef Tuomaanpoika Juopperin e Rautio ja vuonna 1771 syntyneen Brita Matintytär Witikan vanhemman pojan Tuomaan (s. 1801) ja Jääskön saarelta kotoisin olevan Saara Leena Kallentytär Jääskön (ent. Kunnari, s. 1807) jälkeläinen kolmannessa polvessa oli Hannan äiti Hilja Katariina. Josefin ja Britan toisen pojan Matin (s. 1803) ja Maria Liisa Matintytär Tennivaaran (s. 1801) jälkeläinen toisessa polvessa oli Eelis Arvid. Kun äitini Hanna aikansa avioitui Jääsköllä Aapo Ylijääskön (s. 1899) kanssa, he tietämättään olivat sukulaisia Saara Leena Kallentytär Jääskön ja tämän sisaren Valpuri Kallentytär Jääskön (s. 1793) kautta siten, että Hanna oli Kalle Kallenpoika Jääskön/Kunnarin sukua viidennessä polvessa ja Aapo vanhemman tyttären Valpurin kautta neljännessä polvessa. Myöhempana seuraa tarkempia sukutaulukoita. Nyt on selvinnyt, että Hanna-miniä oli Suutarin suvun kautta myös anoppinsa Ollijääskön Ämmän eli Brita Matildan sukulainen.

Karilan Hanna joutui etsimään työpaikkaa jo nuorena tyttönä, ja hän meni kotoaan parin kilometrin päässä asuvan tätinsä Ainon ja tämän aviomiehen Olli Sallan kauppakartanoon sisäköksi. Hannaa muutamaa vuotta nuorempi serkkupoika Veikko ajoi Hannan kanssa hevosella kievarikyytiä tarpeen tullen. Kun ei ollut vielä linja-autoja, kylät joutuivat järjestämään matkustavaisille hevoskyydit kylästä toiseen. Patokosken Hirttiö oli tällainen kievaripaikka ja Salla toinen. Kerran olivat Sallan tallista muut hevoset ajossa paitsi sellainen, joka ”näki” ja oli siksi arvaamaton. Hannan ja Veikon piti kuitenkin lähteä kyytiä ajamaan. Patokoskelta takaisin Meltaukseen päin tullessa Patovaaran mäessä tuli talvikelillä vastaan kuomulla varustettu reki, jota nuorten hevonen säikähti niin, että vauhoontui juoksemaan, eikä totellut ennen kuin Meltauksessa oli kääntynyt Saukkolan pihaan ja lumivallit osuivat esteiksi. Myöhemmin Hanna ja Veikko kuuluivat, että kuomureessä oli kuljetettu Kittilästä päin sairasta, joka sitten Patovaaran laidassa oli kuollut. Tämän hevonen oli aistinut.

Toisenkin tarinan hevosista äitini Hanna kertoi. Hän oli toisen Sallan apulaisen kanssa ollut talvella huuhtomassa jäällä avannossa pyykkiä. Joen vastakkaista puolta jäälle jyrkkää rantatörmää oli laskeutunut kuomureki valkoisen hevosen vetämänä. Tytöt olivat sen tuloa katselleet, mutta yhtäkkiä oli hevonen rekineen kadonnut. Mitään taloja ei ollut lähettyvillä ollut, joiden pihaan se olisi voinut kääntyä.

Hevonen esiintyy näissä ”kummitusjutuissa” usein, monesti juuri valkoinen. Ikäiseni Erkki Pehkonen kertoo omakohtaista kokemusta kotoaan Jääsköltä: Toisella kymmenellä olevat Erkki ja naapurin Veijo olivat talvella olleet mäkeä laskemassa Pehkosen talon kohdalla maantien rantapuolella. He olivat nähneet

hevosen rekineen nousevan rannasta mäkeä, oli ollut saman näköinen hevonen kuin Karvon Jalmarilla, joksi pojat sitä olivatkin luulleet. Vanhan pajan kohdalla hevonen rekineen oli kuitenkin kadonnut. Molemmat pojat muistavat nytkin kuudenkymmenen vuoden kuluttua tapahtuman samanlaisena. Tähän Pehkosen taloon liittyy muutenkin paljon tarinoita, olihan talon taikoja tekevä ja tapahtumia ennustava vanha emäntä Anna Aslakka kuulua Salmijärven ja Orbusen lappalaissukua. Nimi Orbas - Samuli Paulaharjun kirjoistakin tuttu – esiintyy myös Hannan suvussa: Hannan isänäidin kantaäitinsä on norjansaamelainen leski Margetta Jönsdotter, jonka poika oli poroisäntä Simon Anundsson Orbas. Tästä siis meidän lappalaisveri. (orbas/orbus = orpo)

Kun on vietetty Suomi 100-juhlavuotta, on joka puolelta tulvinut tietoja vuodesta 1917, ja olenkin muistanut, kuinka äiti siitä vuodesta oli minulle kertonut: Ruuan puute oli niin suuri, että ihmiset näkivät nälkää ja leipäaikinaan lisättiin pettua, jota saatiin puusta. Hanna oli 10-vuotias ja hänellä neljä sisarusta. Isä sai työtä Torniojokivarresta, ja sai siten ostaa jauhoja Ruotsista, eikä kotona Karilassa tarvinnut syödä pettuleipää. Kansan keskellä köyhyyden, sairauksien ja hoidon puutteen lisäksi tuli uusi ongelma: miten Suomi jatkaisi elämää, kun Venäjällä tehtiin vallankumous? Suomelle haluttiin itsenäisyyttä, mutta missä muodossa ja kenelle kuuluisi valta? Kansa jakaantui kahtia, punakaartiin ja valkokaartiin, ja päätyi vähitellen sisällissotaan. Sodan ulkopuolellakin viha paremmin voivia kohtaan oli niin vahva, että maaseudullakin veljekset saattoivat toistensa perheitä teloittaa. Karilassa äiti Hilja Katariina ompeli lasten alusvaatteisiin punaisen nauhan merkiksi siitä, että perhe kuului punaisiin jos isän ollessa kaukana töissä punaiset tulisivat heitä kuulustelemaan.

Jo varhain Hanna siirtyi piikomaan sukulaisiin Jääskön kylään suureen Suutari-Jääskön kievaritaloon. Hän löysi naapurista aviomieheksensä Ollijääskön – talon nimellä kutsuttuna Mäkijääskön - Aapon. (Sukunimenä nimi Mäkijääskö näkyy vanhojen valokuvien takana.) Eivät tienneet Hanna ja Aapo sukulaisia olevansa saaren Kunnarin suvusta polveutuvina, eivätkä sitäkään, että Hannan suku oli jo 260 vuotta aikaisemmin asuttanut saaren Jääskön tilaa, josta Mäkijääskö oli 1900-luvun alkupuolella lohkottu. Saaren autiotaloon oli nimittäin 1675 muuttanut Kemihaarasta, eli Saarenkylästä, Suutarinkorvan talon isäntä Tuomas Pekanpoika Suutari, myöhemmin talon mukaan Jääskö. Hänen perheessään oli paljon poikia, ja Tuomas-nimiselle pojalle ja tämän vaimolle Liisalle syntyi 1693 tytär Margareta Jääskö, josta tuli Hannan isän, Karilan Eeliksen, äidin Kreeta Tuiskun suvun kantaäiti.

Mäkijääskön vanhan isännän Olli Hannunpojan (18.12.1853-31.5.1928) isä oli saarelle 1840-luvulla muuttanut Hannu Hannunpoika Tolonen (1816-1902), jonka perhe käytti vuosisadan loppupuoliskolla talon mukaista sukunimeä Jääskö ja 1900-luvun vaihteesta sukunimeä Ylijääskö. Mäkijääskön vanha emäntä, eli Ämmi, oli Brita Matilda, o.s. Sotkajärvi (4.1.1857-30.6.1946). Hän oli siis äitini Hannan ensimmäinen anoppi, ja hänet minäkin muistan sodan jälkeen. Hän kuoli evakosta tulon jälkeen seuraavana kesänä. Kerrotaan, että hän oli tuonut veressään tuberkuloosin ja talon pojat kuolivat keuhkotautiin. Silloin ei vielä tunnettu penisilliiniä lääkkeenä. Niinpä Hanna jäi leskeksi 25-vuotiaana, kun Aapo kuoli syksyllä 1932. Heidän poikansa Pekka oli kuollut edellisenä vuonna toisella vuodella ollessaan, ja tytär Hilja kuoli saman ikäisenä vuonna 1933. Lapset olivat saaneet tuberkuloosibasillin veriinsä isältään ja kuolivat kumpikin puolitoistavuotiaana, kun hampaiden puhkeamisen yhteydessä nousi kova kuume. Hilja peri Aapo-isänsä, ja Hanna peri sitten tyttärensä. Hänelle lohkaistiin Mäkijääsköstä tila, jonka nimeksi tuli Ainola. Kun äiti 1960-luvulla sairasti, hän luovutti tilan vanhemmalle veljelleni Martille. Minä ostin sitten 1970-luvun alussa Martilta tontin Molkojokivarresta, jossa meillä on nyt Koivikko-niminen mökki. En tiennyt, että ympäristössä oli jo Koivikko-nimisiä tiloja, ja pidän kovasti naapurin Heli-emännän käyttämästä nimestä Ainonniemi.

Hannan elämässä vuodet 1931-35 olivat pelkkää surua: viiden vuoden aikana kuoli yhdeksän hänen läheistään: kesällä v. 1931 kuoli 17-vuotias sisar Katariina, syksyllä poika Pekka ja äiti Hilja; äidin kuolemaa seuraavana päivänä Hannalle syntyi tytär, joka sai nimen edesmenneen mummonsa mukaan; v. 1932 kuoli ensin vanhempi sisar Lyyli, jolta jäi pieni tytär Ellen, sitten syksyllä 1932 kuoli aviomies Aapo keuhkotautiin, seuraavana vuonna kuoli tytär Hilja, v. 1934 Aapon veli Olli ja v. 1935 Hannan taas 17-vuotias sisar Aino sekä Hannan isoäiti Juopperin mummo Anna Wilhelmiina.

Aapon arkku on viety Jääsköstä Rovaniemelle, lähempänä ei ollut hautausmaata. Aapo siunattiin IV:nnele hautausmaalle ja sen ajan tapaan arkku on aukaistu jäähyväisiä varten. Hanna seisoo arkun päässä vieressään Aapon äiti Ämmi. Aapon isä Olli on kuollut 1928, mutta Olli-veli seisoo Hannan vieressä. Hän kuoli kaksi vuotta myöhemmin. Edessä oikealla seisoo Olavi Pekkala, Pietari Pekkalan isä, vieressään joku hänen sisarensa ja sitten äitinsä Karoliina Pekkala, joka on Aapon sisar. Karoliinan ja Oskarin perhe on tietenkin paikalla kokonaisuudessaan samoin kuin muut Jääskönkylän sukulaiset.

Olga, Hanna sylissään Hilja

Kuva on otettu n. vuonna 1932. Hannan ja Hilja-tytön kanssa kuvassa on Olga Suutari-Jääskö, o.s. Halonen. Hänen miehensä Kalle Suutari-Jääskö kuoli lavantautiin v. 1935. Sitä sairastivat myös Hanna ja Kallen sisar Hilikka, mutta toivottomasta tilasta toipuivat. Olga meni myöhemmin naimisiin Lauri Ollilan eli Kenttä-Lassin kanssa, ja he olivat minun (Ainon) kummit.

Jääskönkylän juhlahetki

Kuvassa ovat kylän molemmat naisopettajat miehineen. En ole saanut selville, minä vuonna tätä juhlaa on vietetty. Tietojen mukaan Jääskön koulussa v. 1928 oli kaksi nuorta naisopettajaa. Lea on syntynyt v. 1907, olisi siis tullut opettajaksi 21-vuotiaana. Opettaja Lea on kuvassa niin nuoren näköinen, että on varmaan juuri avioitunut. Takarivissä kolmas oikealta on Hanna, hänen vieressään hänen kälynsä Fiinu-täti. Hanna on avioitunut Aapo Ylijääskön kanssa v. 1929, ja oletan että samanikäinen Lea on mennyt naimisiin suunnillen samaan aikaan. Hannan poika Pekka ja Lean poika Osvald syntyivät vuonna 1930. Kuva näyttää olevan otettu koululla. Nuoret vireät opettajat kannustivat kyläläisiä toimimaan esimerkiksi Kirjastoseuran talolla, ja talon nimestä päätellen hankittiin kirjoja, esitettiin näytelmiä ja tanssittiin. Äitini Hanna, joka jäi v. 1932 leskeksi ja lapsettomaksikin, oli usein talolla keittämässä kahvia. Tanssin vuoksi taloa sanottiin myös Pömmeliksi, kuten nykyistä taloakin. Osa talosta oli Saarelta siirretyn talon puolisko – luulen että Ollijääskön ns. kehän toinen puoli – ja uudemmassa puusta oli rakennettu pyöreä tanssisali. Talon on vielä muistanut Martti Yli-Suvanto. Hän oli 11-vuotias evakosta tulon jälkeen, jolloin tanssitalo paloi. Puhumaton tieto on, että se poltettiin kostoksi.

Olen saanut tietoa Marjatta Rantakankaalta, että Jääskön koulu aloitti v. 1913 Hermanni Pehkosen talossa ja oli siellä vuoteen 1916, jolloin valmistui oma koulu. Kustannukset olivat 290 000 mk. Ensimmäisenä vuonna oli oppilaita 28. Koulu oli yhden opettajan koulu vuoteen 1921. Silloin tuli voimaan kansakoululaki, ja koulu muuttui kaksiopeettajaiseksi ja alakoulu aloitti.

Viiden leskeysvuoden kuluttua Hanna vihittiin Paavolasta kotoisin olevan Johan Heikki Korkalan kanssa, ja he saivat meidät neljä lasta.

Isäni Heikki oli syntynyt Pohjanmaalla Paavolassa 1.2.1900 Fredrika Gustava Korkalan aviottomana lapsena. Lapsi oli ollut kahden viikon ikäinen, kun äiti oli kuollut saunaan. Äidinisä oli kuollut jo kuusi vuotta aikaisemmin ja äidinäiti kuoli, kun poika oli neljän vuoden. Huutolaisjärjestelmän oli senaatti kieltänyt v. 1891, ja pieni Heikki-poika kasvatettiin Mällisen sukulaistalossa. En tiedä Heikin lapsuudesta sen enempää kuin että hän lähti jo seitsemäntoistavuotiaana vapaaehtoisena Suomen vapaussotaan, kun maamme halusi irtautua Venäjästä I maailmansodan yhteydessä. Sodan jälkeen Heikki jäi rajajääkärinä palvelukseen Rajavartiolaitokseen ja oli mm, kun Suomen itärajaa vedettiin, eversti Willamon kuskina. Silloinhan kulkuvälineenä oli hevonen. 1930-luvulla Heikki oli sitten tullut töihin Ounasjokivarren taloihin, ainakin Tapionkylän Hakolassa ja Tolosenkylän Sallassa tiedän hänen olleen. Hän oli ajanut Sallasta

Kirja kertoo Ounasjokivarressa syntyneen ja kasvaneen Aino Korhosen elämäntarinan ja samalla laajasti Jääskön kylän ja paikallisten sukujen historiaa satojen vuosien taakse. Tarina avaa omakohtaisesti Lapin sodan ja evakkoajan kokemuksia ja kertoo osaltaan, mitä arkipäivässä tarkoitti Suomen nouseminen kehitysmaasta yhdeksi maailman menestyneimmistä maista.

Pikkumökin hiekkaisille poluille piti Ainon jättää käpylehmät, kun lähdettiin sotaa pakoon kuorma-auton lavalle ahdettuina. Evakko aika Ruotsissa kuitenkin oli turvallista, kieltä oppi Tant Signen sylissä, kun hän lauloi harmoonia soittaessaan. Ehkä tämä auttoi Ainoa oppimaan uutta kieltä vielä 70-vuotiaankin.

Vuodet opettivat ymmärtämään, että jokaisen on elämästään lasku maksettava. Mutta pehmeä savusaunan lämpö nostaa mieleen hartaan kiitoksen lapsista ja lapsenlapsista.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi